

Maahanmuuttajien erityiset kielelliset oppimisvaikeudet (MERKO)

**Mirja Halonen
Anu Peltoniemi**

**Äänteellistä ja kielellistä valmiutta
kehittäviä harjoituksia**

Tämä teos on tuotettu Aboavita-projektin yhteydessä toteutetun Merko-osahankkeen osana. Hanke on saanut tukea Euroopan sosiaalirahastolta.

© Mirja Halonen ja Anu Peltoniemi

ISBN 951-96942-7-7 (sid.)

ISBN 951-96942-8-5 (PDF)

Kuvat: Satu Honkakangas

Taitto: Janne Peltonen

Turku 2003

Turun kristillisen opiston säätiö

Johdanto

Turun kristillisen opiston MERKO-hanke (Maahanmuuttajien erityiset kielelliset oppimisvaikeudet) on ollut osa ESR/Equal-rahoitteista Aboavita-kehittämiskumppanuutta.

MERKO-hankkeen tavoitteena oli hitaasti suomea oppivien maahanmuuttajien kielellisten ongelmien kartoittaminen, oppimista tukevan kuntoutuksen järjestäminen sekä siihen liittyvän materiaalin tuottaminen. Tämä harjoitussivusto on syntynyt MERKO-projektin kuntoutuksessa olleiden ryhmien kokemusten perusteella. Nämä kokemukset vahvistavat käsitystämme siitä, että suomen kielen äänteellinen ja kielellinen valmius vaatii runsaasti harjoittelua, jotta kieli olisi toimiva väline kommunikoinnissa.

Harjoitussivusto keskittyy suomen kielen kirjainten ja niitä vastaavien äänteiden kuuntelemiseen, kirjoittamiseen ja ääntämiseen ja siten se vahvistaa oppijan fonologista tietoisuutta. Harjoituksissa edetään yksittäisten kirjainten tunnistamisesta sana- ja lauseharjoituksiin. Kussakin tehtävässä on harjoituksen tavoite, joka on suunniteltu opettajaa varten, varsinaiset tehtäväohjeet ovat oppijaa itseään varten.

Harjoitussivuston alussa on Merko-projektissa käytetty neliosainen testikokonaisuus. Näitä testejä on käytetty Merko-projektissa ryhmien lähtötilanteen kartoittamiseksi. Testikokonaisuus sisältää yhteystietolomakkeen, luetun ymmärtämistehtävän, sanelun ja oman tuotoksen. Tämän alkukartoituksen avulla löysimme henkilöt, jotka ohjattiin Merko-projektin ryhmiin saamaan suomen kielen kuntoutusta.

Osa harjoituksista on jaettu a- ja b -tehtäviin; a-tehtävät ovat perustason harjoituksia ja b-tehtävät soveltuvat suomen kielessä edistyneemmille oppijoille. Harjoitukset etenevät vaikeutuvasti, alussa olevat tehtävät saattavat tuntua helpoilta, mutta harjoituksissa saadut onnistumiskokemukset innostavat oppijaa yrittämään yhä vaativampia tehtäviä.

Sisältö

Ohjeita materiaalin käyttäjälle	6
Testi	8
Aakkoset	17
Kirjainten nimet	18
Äänteet	19
Äänteen kesto	21
Auditiivinen saneluharjoitus 1 a, 1 b, 2 a ja 2 b	22–25
Tehtävissä harjoitellaan yksittäisten kirjainten sekä diftongien kuuntelemista ja kirjoittamista.	
Auditiivinen saneluharjoitus 3 a, 3 b, 4 a, 4 b, 5 a, 5 b, 6 a ja 6 b	26–33
Tehtävissä kirjoitetaan kaksi- ja useampitavuisia sekä vokaali että konsonanttialkuisia sanoja.	
Ääntämisharjoitus 7 a ja 7 b	34–35
Tehtävissä harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista yksittäisissä sanoissa.	
Auditiivinen saneluharjoitus 8 a, 8 b, 9 a, 9 b, 10 a ja 10 b	36–41
Tehtävissä kirjoitetaan lyhyitä lauseita.	
Auditiivinen saneluharjoitus 11 a, 11 b ja 12	42–44
Tehtävässä tunnistetaan kuulohavainnon perusteella minimiparisanoja, jotka eroavat toisistaan vain yhden kirjaimen verran.	

- Ääntämisharjoitus 13 a, 13 b, 14 a ja 14 b** **45–48**
Tehtävissä harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista minimiparisanoissa ja lauseissa.
- Tavut sekaisin 15 a, 15 b ja 16** **49–51**
Tehtävässä kerätään tavuista sanoja.
- Visuaalinen harjoitus 17 a, 17 b, 17 c ja 17 d** **52–55**
Tehtävässä täydennetään sana puuttuvilla kirjaimilla.
- Sanaerotteluharjoitus 18 a ja 18 b** **56–57**
Tehtävässä tunnistetaan tekstistä sanarajat.
- Lause-erotteluharjoitus 19 a ja 19 b** **58–59**
Tehtävässä etsitään lauseet tutusta tekstistä.

Ohjeita materiaalin käyttäjälle

Testin käyttäjälle

Testikokonaisuus sisältää yhteystietolomakkeen, luetun ymmärtämistehtävän, sanelun ja oman tuotoksen. Yhteystietolomakkeen täyttäminen on jo sellaisenaan hyvä harjoitusmuoto; lomake on hyvä olla myös kalvona. Yhteystiedot kertovat oppijan taustasta ja helpottavat kuntoutuksen suunnittelua esimerkiksi kieliryhmittäin.

Luetun ymmärtämistehtävässä yhdistetään oikeat lauseet niitä vastaaviin kuviin. Maksimipistemäärä on 12.

Sanelu on lyhyt kertomus, joka sisältää monipuolisesti suomen kielen erilaisia sanoja. Sanelussa lasketaan virhepistemäärä periaatteella yksi virhe on yksi virhepiste. Kirjaintunnuksista virhe lasketaan vain kerran (i-pisteet, t-viivat, ä- ja ö-viivat).

Oma tuottaminen on vaativin tehtävä. Tehtävä arvioidaan kolmiportaisesti:

Yhden pisteen (+) saa, jos kirjoittaja kirjoittaa irrallisia sanoja, mutta ei osaa muodostaa ymmärrettäviä lauseita.

Kaksi pistettä (++) saa, jos kirjoittaja osaa muodostaa ymmärrettäviä lauseita, mutta ei kirjoita johdonmukaisesti etenevää kertomusta.

Kolme pistettä (+++) saa, jos kirjoittaja osaa kirjoittaa ymmärrettäviä lauseita ja sitoa lauseet johdonmukaiseksi kertomukseksi.

Harjoitussivuston käyttäjälle

Harjoitussivuston kaikki harjoitukset noudattavat samanlaista työtapaa lukuunottamatta harjoituksia 7, 13, 14, 18 a, 18 b, 19 a ja 19 b, joissa tehtäväsivujen tekemisessä edetään tavanomaisella tavalla.

Opettaja jakaa kullekin oppijalle harjoitussivun, johon ensiksi kirjoitetaan oma nimi. Tämän jälkeen opettaja näyttää mallia, miten paperi taitetaan, jotta saneltavat kirjaimet, sanat tai lauseet jäävät piiloon. Oppijoita kehoitetaan kuuntelemaan tarkasti ja varmistetaan, että kaikki tietävät oikean kirjoituskohdan.

Sanellaan ensimmäinen kirjain, joka toistetaan selkeästi. Kukin kirjoittaa kuulemansa kohtaan Kirjoita: 1. Näin edetään koko harjoitussivu loppuun asti. Kun kaikki 14

kirjainta (sanaa, lausetta) on saneltu, käännetään piiloon taitettu osa esiin ja oppijat itse vertailevat omia sanojaan malleihin.

On tärkeää, että väärin kirjoitettuja sanoja ei pyyhitä kumilla ja korjata, vaan ne kirjoitetaan mallin mukaan oikein sitä varten varattuun Korjaa-sarakkeeseen. Väärin kirjoitetut sanat siis jäävät näkyviin, jolloin oppija ja opettaja saavat palautetta siitä, mihin asioihin kunkin oppijan kohdalla tulee myöhemmässä opetuksessa keskittyä.

Testi

I Yhteystietolomake

Etunimi

Sukunimi

Osoite

Puhelinnumero

Ikä

Ammatti

Äidinkieli

Kuinka monta vuotta olet käynyt koulua kotimaassasi?

Kuinka kauan olet opiskellut suomen kieltä?

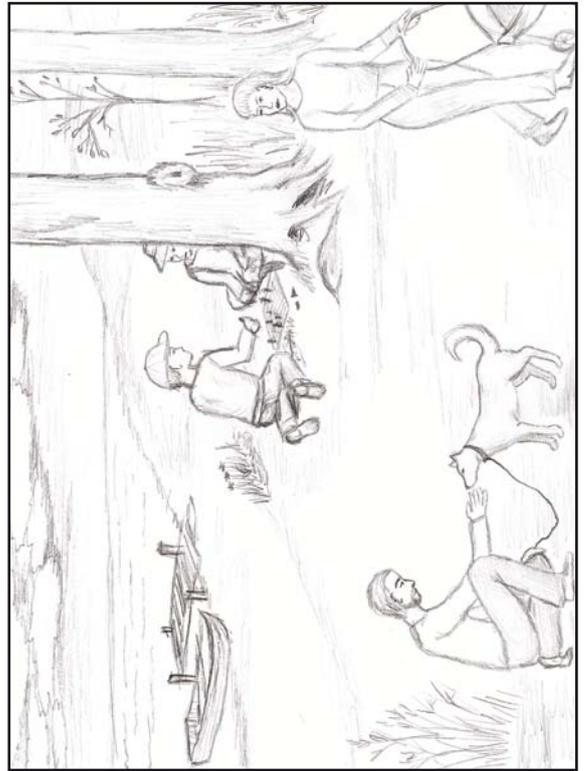
II Luetun ymmärtämistehtävä

Ohje: Lue lause ja etsi sitä vastaava kuva. Merkitse ruutuun kuvan numero.

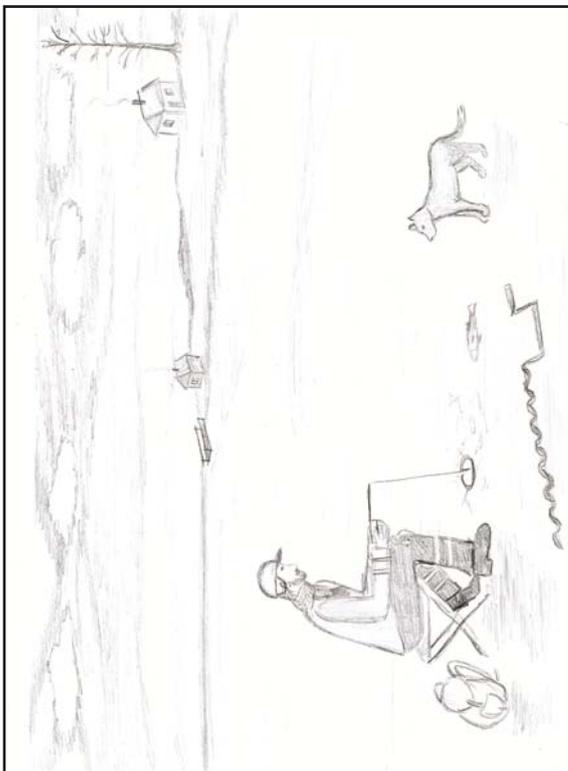
- Perhe on mennyt metsään syksyllä. Kaikki poimivat marjoja.
- On talvi. Lapset eivät hiihdä, vaan luistelevat. Isä ja poika kävelevät. Taivaalla on aurinko.
- Isä on perheen kanssa kotona. Pian on suuri juhla. Uuni on kuuma.
- Ei ole talvi. Ihmiset pyöräilevät. Kaukana on talo ja puita.
- Mies istuu pienellä tuolilla ja kalastaa. Kaukana on talo ja puu.
- On kevät. Perhe on pihalla. Pojat pelaavat puun vieressä. Taivaalla on pilviä.
- Isä on polvistunut ison kiven eteen. Hän on poiminut sienien.
- On kesä. Joku onkii veneessä. Poika hyppää laiturilta veteen.
- Ulkona sataa. Isä istuu isolla tuolilla. Koira makaa isän lähellä.
- Ihmiset makaavat rannalla. Päivänvarjo suojaa kuumalta auringolta. Kuva ei ole Suomesta.
- Lapsi kiipeää mäkeä ylös ja toinen laskee mäkeä alas. On talvi.
- Rannalla on ihmisiä. Aurinko paistaa. Pojat pelaavat teltan vieressä. Kukaan ei ui.

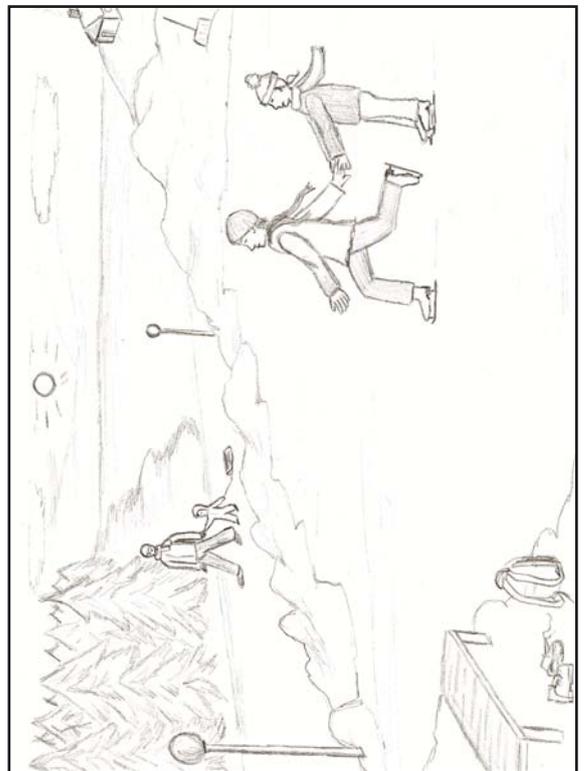
kuva
2

kuva
4

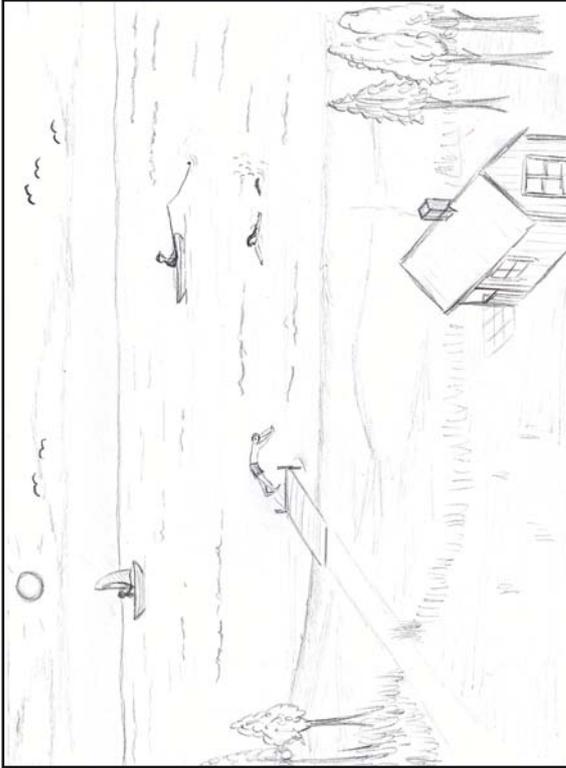

kuva
1

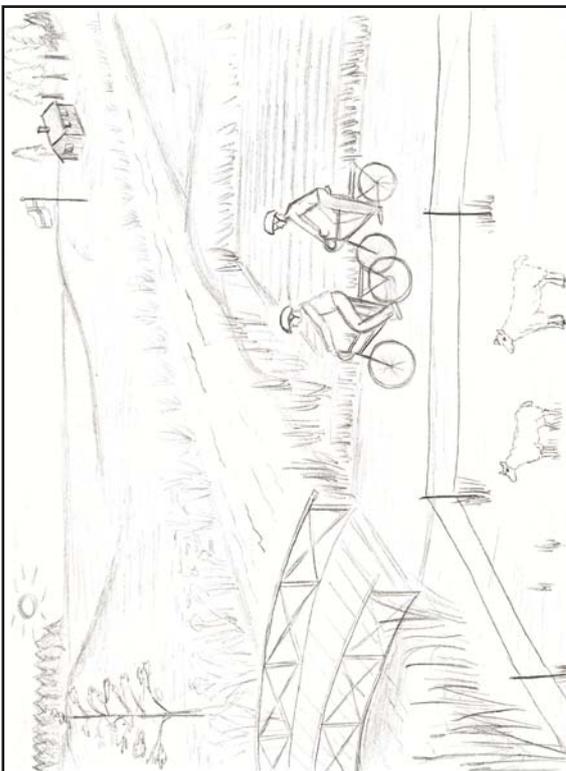
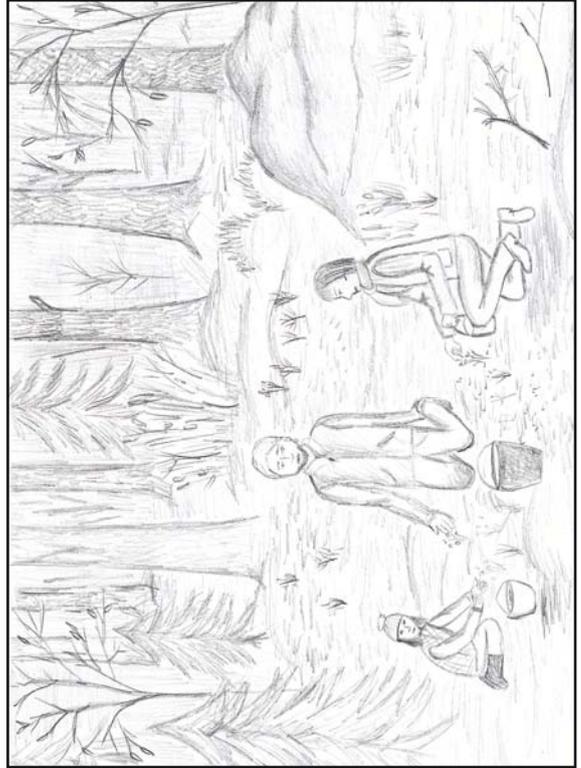

kuva
3

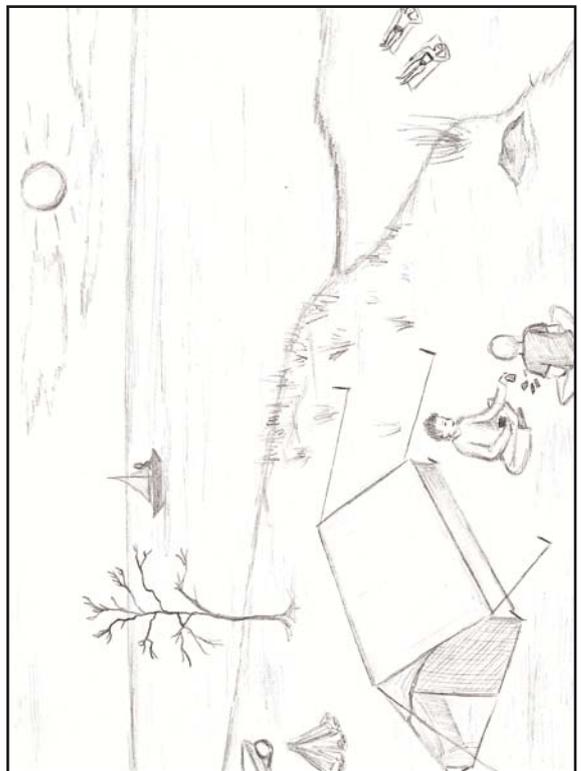
kuva
6

kuva
8

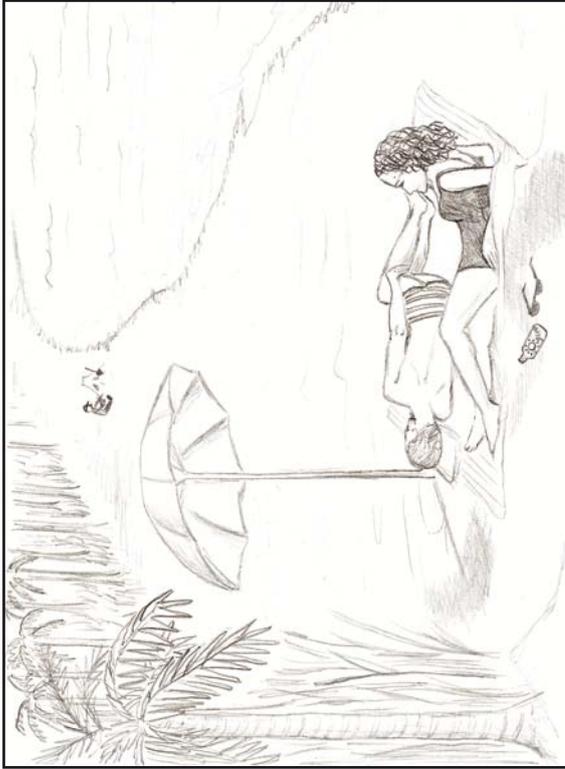

kuva
5

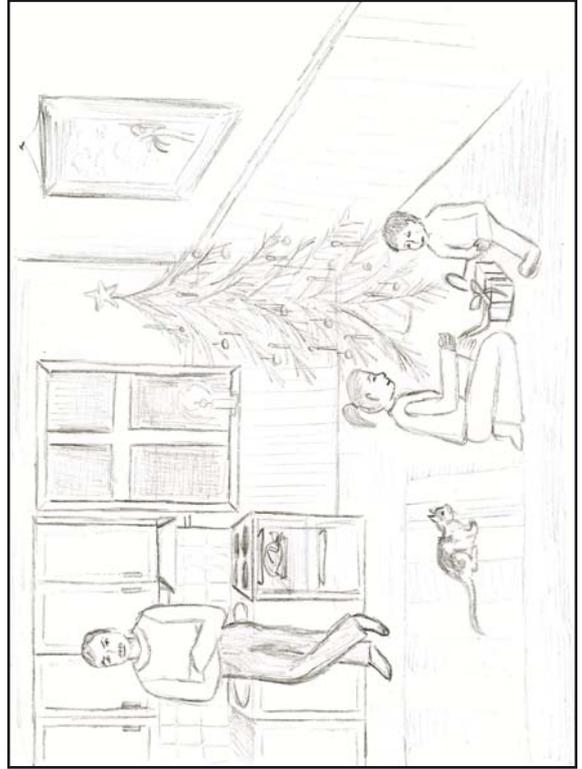

kuva
7

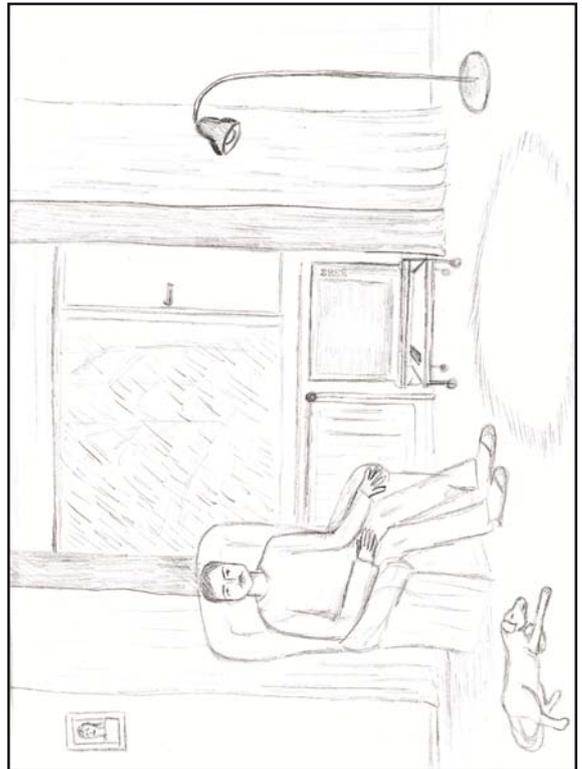
kuva
10

kuva
12

kuva
9

kuva
11

Luetun ymmärtämistehtävä

Numeroinnin oikea järjestys:

8

3

12

5

1

4

9

6

11

10

2

7

III Sanelu

Ohje: Kertomus luetaan kerran läpi selkeästi ja kuuluvasti. Tämän jälkeen sanellaan yksi sana kerrallaan, kukin sana toistetaan. Sanotaan pisteet ja pilkut, ennen sanelua muistutetaan isoista alkukirjaimista sekä kirjainten tunnuksista.

Pisteytys: Jokaisesta virheestä menee yksi virhepiste. Kirjainten tunnuksista lasketaan virhepiste vain kerran. Yhdestä sanasta voi saada enimmillään kolme virhepistettä.

Kevättalkoot

Turkulainen Vuorisen perhe on matkalla mökille saaristoon aurinkoisena päivänä. On varhainen kevät, ja mökillä on paljon tehtävää. Perillä isä haravoi pihan ja hakkaa saunapuut. Äiti siivoaa ruokakomeron ja yläkerran vaatekaapit sekä lakaisee lattiat. Perheen lapset tuulettavat vuodevaatteet. Kun mökki on puhdas, kaikki istuvat auringossa saunanverannalla, ihastelevat keväistä merta ja juovat kahvia.

Virhetyyppianalyysi

	opiskelija													
virhetyyppi														
iso tai pieni alkukirjain (s)														
reversaali tai rotaatio* (s)														
puuttuva kirjain geminaatosta (aa)														
puuttuva kirjain pitkästä vokaalista (ad)														
muu puuttuva kirjain (aa)														
m/n (ad)														
nk/ng (ad)														
muu väärä kirjain (aa, ad, vd, km)														
sanat erilleen tai yhteen (aa)														
tunnuksia puuttuu tai liikaa** (vd)														
puuttuva sana (km)														
väärä mielekäs sana (km)														
väärä sanan loppu (aa)														
epämielekäs sana, rauniosana (aa)														
puuttuva tavu (aa)														
liika kirjain (aa)														
muu virhe														
yhteensä														

* Reversaali tarkoittaa, että sanassa kaksi kirjainta tai kaksi tavua saattaa vaihtaa paikkaa, esimerkiksi tarava (po. tavara). Rotaatio tarkoittaa sitä, että esimerkiksi d ja b tai p ja b tai 6 ja 9 menevät kirjoituksessa sekaisin.

** Tunnusten puuttuminen tarkoittaa, että ä:stä tai ö:stä puuttuvat pisteet, t:stä viiva tai i:stä piste.

Kunkin virhetyypin perässä on sulussa lyhenne, joka kertoo, minkä tyyppisiä harjoituksia opiskelijan kannattaa tehdä, jos hänen kirjoituksessaan on runsaasti juuri sitä virhetyyppeä.

(aa) = auditiivinen analyysi

(ad) = auditiivinen diskriminaatio

(km) = kuulomuisti

(s) = spatiaalinen hahmottaminen

(vd) = visuaalinen diskriminaatio

Aakkoset

Suomen **aakkoset** ovat

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Å Ä Ö

Aakkoset tarkoittaa sitä, että kirjaimet ovat tietyssä järjestyksessä. A on siis aina ensimmäinen kirjain ja sen jälkeen tulee B, sitten C, D, E ja niin edelleen. Kun osaat aakkoset, tiedät, että M on ennen N:ää ja H on ennen T:tä.

Aakkosten osaaminen helpottaa kielen opiskelua, sillä sanakirjoissa sanat ovat aakkojärjestyksessä. Aakkosten osaaminen on tarpeen myös arkielämässä, koska esim. puhelinluettelossa nimet ovat aakkojärjestyksessä.

Kirjaimet jaetaan kahteen ryhmään. On **vokaalit** ja **konsonantit**. Suomen kielen opiskelussa vokaalien osaaminen on tärkeää.

Suomessa on kahdeksan vokaalia. Ne ovat

A E I O U Y Ä Ö

Kun osaat vokaalit ulkoa, on helppo muistaa, että muut aakkosten kirjaimet ovat konsonantteja, (paitsi å. Å ei ole suomalainen vokaali etkä sinä tarvitse sitä opinnoissasi. Sitä käytetään vain ruotsalaisissa nimissä.)

Kirjainten nimet

Jokaisella kirjaimella on nimi. Se on hiukan erilainen kuin se äänne, jonka sanot, kun luet sanan. Opettele ensin kirjainten nimet.

kirjain	kirjaimen nimi	kirjain	kirjaimen nimi
A	aa	P	pee
B	bee, pehmeä-bee	Q	kuu
C	see	R	är
D	dee	S	äs
E	ee	T	tee
F	äf	U	uu
G	gee	V	vee
H	hoo	W	kaksois-vee
I	ii	X	äks
J	jii	Y	yy
K	koo	Z	tseta
L	äl	Å	ruotsalainen-o
M	äm	Ä	ää
N	än	Ö	öö
O	oo		

Äänteet

Kun puhut sanoja tai luet ääneen, et sano kirjaimen nimeä, vaan sen äänten, joka vastaa kirjoitettua kirjainta. Opettele nyt äänteet. Sano äänteet ja esimerkkisanat opettajan perässä.

kirjain	äänne	esimerkkisanat
A	a	avain
B	b	banaani
C	k	café [kafee],
	s	celsiusaste [selsiusaste]
	š (ennen h:ta)	charmi [šarmi]
D	d	dollari
E	e	eläin
F	f	filosofia
G	1) sanan alussa g	golf
	2) sanan keskellä n:n jälkeen ŋ	Helsinki : Helsingin
	(=äng-äänne)	
H	h	hyvä
I	i	ilta
J	j	jalka
K	k	kesä
L	l	lapsi
M	m	metsä
N	n	nopea
O	o	onnellinen
P	p	pöytä
Q	k (q on vain vieraskielisissä nimissä)	Qvist [kvist]
R	r	rikas
S	s	seitsemän
T	t	talo
U	u	uusi
V	v	valkoinen
W	v	wienerleipä

kirjain	äänne	esimerkkisanat
X	ks	x-akseli
Y	y	yö
Z	ts	zeppeliini
Å	o	Åbo [oobu]
Ä	ä	äiti
Ö	ö	öljy

Äänteen kesto

Äänne voi olla sanassa lyhyt. Lyhyt äänne kirjoitetaan yhdellä kirjaimella. Jotkut äänteet voivat olla myös pitkiä. Pitkä äänne tarkoittaa, että sanot samaa äännettä kauemmin. Pitkä äänne kirjoitetaan kahdella samalla kirjaimella. Sano äänteet ja esimerkkisanat opettajan perässä.

lyhyt äänne	esimerkit	pitkä äänne	esimerkit
a	<u>a</u> vain, pala <u>a</u>	aa	<u>a</u> amu, va <u>a</u> ra, pala <u>a</u>
e	<u>e</u> teinen, tie	ee	<u>E</u> ero, tee
i	<u>i</u> so, t <u>i</u> li	ii	<u>I</u> iro, si <u>i</u> li
o	<u>o</u> mena, to <u>o</u> maatti	oo	san <u>oo</u>
u	<u>u</u> ni, tu <u>u</u> li	uu	<u>u</u> uni, su <u>u</u> uri, pu <u>u</u>
y	<u>y</u> ksin, k <u>y</u> symys	yy	k <u>y</u> y
ä	<u>ä</u> iti, t <u>ä</u> mä	ää	<u>ä</u> äni, p <u>ä</u> ättää
ö	<u>ö</u> ljy, ty <u>ö</u>	öö	T <u>ö</u> ölö
k	<u>k</u> atto, m <u>k</u> i	kk	pen <u>k</u> ki
l	<u>l</u> attia, ka <u>l</u> a	ll	pal <u>l</u> o
m	<u>m</u> äki, k <u>m</u> pa	mm	mum <u>m</u> i
n	<u>n</u> ainen	nn	ann <u>n</u>
p	<u>p</u> äivä, pap <u>u</u>	pp	kaapp <u>i</u>
r	<u>r</u> eppu, v <u>r</u> i	rr	pur <u>r</u> a
s	<u>s</u> airas, a <u>s</u> tia	ss	kiss <u>a</u>
t	tyt <u>t</u>	tt	kat <u>t</u> o

Auditiivinen saneluharjoitus 1 a

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella vokaalit ja kirjoitetaan niitä vastaavat kirjaimet.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 a
2	2	2 e
3	3	3 i
4	4	4 o
5	5	5 u
6	6	6 aa
7	7	7 ee
8	8	8 ii
9	9	9 oo
10	10	10 uu
11	11	11 ä
12	12	12 ö
13	13	13 y
14	14	14 ai

Auditiivinen saneluarjoitus 1 b

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella vokaalit ja kirjoitetaan niitä vastaavat kirjaimet.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 a
2	2	2 e
3	3	3 i
4	4	4 o
5	5	5 u
6	6	6 y
7	7	7 ä
8	8	8 ö
9	9	9 aa
10	10	10 ee
11	11	11 ii
12	12	12 ai
13	13	13 ei
14	14	14 ui

Auditiivinen saneluharjoitus 2 a

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella vokaalit sekä diftongit ja kirjoitetaan niitä vastaavat kirjaimet.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 aa
2	2	2 ee
3	3	3 ii
4	4	4 oi
5	5	5 ui
6	6	6 yö
7	7	7 äi
8	8	8 öi
9	9	9 uu
10	10	10 ää
11	11	11 yy
12	12	12 öö
13	13	13 ie
14	14	14 iu

Auditiivinen saneluarjoitus 2 b

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella diftongit ja kirjoitetaan niitä vastaavat kirjaimet.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 ai
2	2	2 au
3	3	3 ei
4	4	4 ie
5	5	5 eu
6	6	6 ue
7	7	7 oe
8	8	8 eo
9	9	9 yi
10	10	10 öi
11	11	11 äi
12	12	12 yö
13	13	13 öy
14	14	14 äy

Auditiivinen saneluharjoitus 3 a

Tavoite: Kirjoitetaan kaksitavuisia vokaalialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 aamu
2	2	2 aasi
3	3	3 aita
4	4	4 aika
5	5	5 uusi
6	6	6 uuni
7	7	7 uni
8	8	8 ukko
9	9	9 Ossi
10	10	10 ostaa
11	11	11 aito
12	12	12 aina
13	13	13 Eila
14	14	14 eilen

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 3 b

Tavoite: Kirjoitetaan kaksitavuisia vokaalialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 aamu
2	2	2 aasi
3	3	3 aita
4	4	4 uuni
5	5	5 uusi
6	6	6 uni
7	7	7 onni
8	8	8 Olli
9	9	9 Ossi
10	10	10 eilen
11	11	11 ilta
12	12	12 aika
13	13	13 uida
14	14	14 yksin

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 4 a

Tavoite: Kirjoitetaan yksi- ja kaksitavuisia vokaali- sekä konsonanttialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 auto
2	2	2 avain
3	3	3 ovi
4	4	4 ukko
5	5	5 Essi
6	6	6 liro
7	7	7 suu
8	8	8 luu
9	9	9 puu
10	10	10 kuu
11	11	11 suuri
12	12	12 luumu
13	13	13 puuro
14	14	14 kuuro

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 4 b

Tavoite: Kirjoitetaan yksi- ja kaksitavuisia vokaali- sekä konsonanttialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 akka
2	2	2 akku
3	3	3 ukki
4	4	4 ukko
5	5	5 savi
6	6	6 saavi
7	7	7 tuuli
8	8	8 tuli
9	9	9 kuka
10	10	10 kukka
11	11	11 pallo
12	12	12 palo
13	13	13 kissa
14	14	14 kisa

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 5 a

Tavoite: Kirjoitetaan kaksi- ja kolmetavuisia vokaali- sekä konsonanttialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 ahkera
2	2	2 omena
3	3	3 enkeli
4	4	4 ikkuna
5	5	5 ranta
6	6	6 saari
7	7	7 lintu
8	8	8 tuli
9	9	9 talo
10	10	10 kala
11	11	11 pallo
12	12	12 orava
13	13	13 saapas
14	14	14 kenkä

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 5 b

Tavoite: kirjoitetaan kaksi- ja kolmetavuisia vokaali- sekä konsonanttialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 avata
2	2	2 ommella
3	3	3 ennustaa
4	4	4 innostaa
5	5	5 rakentaa
6	6	6 saada
7	7	7 leikata
8	8	8 tuoda
9	9	9 tavata
10	10	10 kalastaa
11	11	11 palata
12	12	12 ottaa
13	13	13 salata
14	14	14 kerätä

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 6 a

Tavoite: Kirjoitetaan vokaali- ja konsonanttialkuisia samaa tarkoittavia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 ajatella
2	2	2 mieltä
3	3	3 pohtia
4	4	4 tuumia
5	5	5 kaunis
6	6	6 viehättävä
7	7	7 soma
8	8	8 suloinen
9	9	9 kassi
10	10	10 laukku
11	11	11 reppu
12	12	12 matkalaukku
13	13	13 käsilaukku
14	14	14 olkalaukku

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Auditiivinen saneluharjoitus 6 b

Tavoite: Kirjoitetaan vokaali- ja konsonanttialkuisia sanoja.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 juosta
2	2	2 hölkätä
3	3	3 kävellä
4	4	4 taapertaa
5	5	5 laulaa
6	6	6 hyräillä
7	7	7 tuulla
8	8	8 myrskytä
9	9	9 työntää
10	10	10 tönä
11	11	11 paistaa
12	12	12 keittää
13	13	13 pestä
14	14	14 huuhtoa

Keskustellaan sanoista ja niiden merkityksestä.

Keksitään yhdessä lauseita, joissa sana esiintyy.

Ääntämisharjoitus 7 a

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu sanat ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

avain
aamu
eteinen
tee
tie
isä
viili
onnellinen
katsoo
uni
uutinen
tuo
yksin
tyyli
äsken
täällä
tärkeä
öljy
pöllö

Ääntämisharjoitus 7 b

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu sanat ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

askel
samoin
vaara
edes
eteen
vihainen
mies
kannel
ovi
ooppera
portti
ulkona
puuha
uupua
yhdeksän
kynsi
kysyy
jännittävä
jäätävä
törmäys

Auditivinen saneluharjoitus 8 a

Tavoite: Kirjoitetaan lyhyitä lauseita.

Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Minä asun kerrostalossa.	1
2	Tässä asunnossa on kaksi huonetta ja keittiö.	2
3	Ikkunasta näkee vihreän metsän.	3
4	Pihalla on lasten hiekkalaatikko.	4
5	Pidän polkupyörällä ajamisesta.	5
6	Sateella käytän bussia.	6
7	Teen ystävilleni hyvää ruokaa.	7
8	Illalla katson televisiota.	8
9	Katson auringonlaskua parvekkeelta.	9
10	Aamulla herään lintujen lauluun.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditivinen saneluharjoitus 8 b

Tavoite: Kirjoitetaan lyhyitä lauseita.

Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Muutin uuteen rivitaloasuntoon.	1
2	Tässä asunnossa on kolme huonetta ja keittiö.	2
3	Talon edessä ja takana on pieni piha.	3
4	Pienen matkan päässä on urheilukenttä.	4
5	Asuntomme lähellä on kauppakeskus.	5
6	Voin ostaa sieltä ruokaa ja vaatteita.	6
7	Olen innokas kokeilemaan erilaisia ruokareseptejä.	7
8	Joskus käyn elokuvissa kaupungilla.	8
9	Ostan kioskista suklaata ja perunalastuja.	9
10	Illalla kuuntelen suosikkiyhtyeeni musiikkia.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditivinen saneluharjoitus 9 a

Tavoite: Kirjoitetaan lyhyitä lauseita.

Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Päätin tehdä juoksulenkin viime sunnuntaina.	1
2	Laitoin vanhat lenkkikossut jalkaan.	2
3	Aurinko lämmitti syksyistä rinnettä.	3
4	Hölkäsin pururataa ylös ja alas.	4
5	Eräässä mäessä kompastuin ja kaaduin.	5
6	Urheiluhousuni olivat aivan kurassa.	6
7	Nousin ylös ja yritin jatkaa juoksua,	7
8	mutta toisesta tossusta oli irronnut pohja.	8
9	Tossu oli täysin käyttökelvoton.	9
10	Likaisena ja väsyneenä selviydyin kotiin.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditivinen saneluharjoitus 9 b

Tavoite: Kirjoitetaan lyhyitä lauseita.

Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Pekka Lehtisen auto käynnistyi pihalla.	1
2	Auto kiihtyi hurjaan vauhtiin.	2
3	Liikennevaloissa sattui onnettomuus.	3
4	Pekan auto ei ehtinyt pysähtyä.	4
5	Auto tönäisi edessä ajanutta poliisiautoa.	5
6	Poliisiauton takapuskuriin tuli lommo.	6
7	Pekka oli suunniltaan säikähdyksestä.	7
8	Onneksi ei ollut hengenvaaraa.	8
9	Konstaapelit alkoivat selvittää tilannetta.	9
10	Kiireessä tapahtuu helposti vahinkoja.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditivinen saneluharjoitus 10 a

Tavoite: Kirjoitetaan yhdyssanoja. Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Matkustan lentokoneella ulkomaille.	1
2	Rovaniemen pikajuna on myöhässä.	2
3	Jalkapallojoukkue saapui linja-autolla.	3
4	Kuorma-auton jarruvalot ovat rikki.	4
5	Matkustajajava ohitti rahtilaivan.	5
6	Vesiskootteri on nopea kulkuväline.	6
7	Purjeveneessä on rauhallinen tunnelma.	7
8	Polkupyörän voi jättää pyöräparkkiin.	8
9	Auto pysäköidään parkkipaikalle.	9
10	Parkkihalleissa on korkeat parkkimaksut.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditivinen saneluharjoitus 10 b

Tavoite: Kirjoitetaan yhdyssanoja. Nimi: _____

Lauseet, jotka sanellaan.

taita paperi

Kuuntele ja kirjoita:

1	Lääkeannostusta lisättiin.	1
2	Tilaisuuden päätti sinfoniakonsertti..	2
3	Grahamjauhosämpylät ovat maukkaita.	3
4	Presidentinvaalit ovat syksyllä.	4
5	Haja-asutusalueilla on vähän palveluita.	5
6	Elintarviketeollisuus on kriisissä.	6
7	Tarvitsen hyvät stressinpoisto-ohjeet.	7
8	Talousskandaali pysäyttää kehityksen.	8
9	Työvoimatoimisto palvelee asiakkaita.	9
10	Matkapuhelinten käyttö on lisääntynyt.	10

Keskustellaan lauseiden merkityksestä.

Auditiivinen saneluharjoitus 11 a

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella minimiparisanoja, jotka eroavat toisistaan vain yhden kirjaimen verran.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1a	1a	1a takaa
1b	1b	1b vakaa
2a	2a	2a raaka
2b	2b	2b vaaka
3a	3a	3a tiili
3b	3b	3b siili
3c	3c	3c viili
4a	4a	4a tilli
4b	4b	4b silli
4c	4c	4c pilli
5a	5a	5a tuuli
5b	5b	5b huuli
5c	5c	5c muuli
5d	5d	5d kuuli

Auditiivinen saneluharjoitus 11 b

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella minimiparisanoja, jotka eroavat toisistaan vain yhden kirjaimen verran.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1	1	1 vakaa
2	2	2 vaaka
3	3	3 vaakaa
4	4	4 vakava
5	5	5 tili
6	6	6 tiili
7	7	7 tilli
8	8	8 tuli
9	9	9 tulli
10	10	10 tuuli
11	11	11 muta
12	12	12 mutta
13	13	13 muuta
14	14	14 mutaa

Auditiivinen saneluharjoitus 12

Tavoite: Tunnistetaan kuulohavainnon perusteella minimiparisanoja, jotka eroavat toisistaan vain yhden kirjaimen verran.

Nimi: _____

Taita paperi

Kirjoita:	Korjaa:	Kuuntele:
1a	1a	1a vuori
1b	1b	1b nuori
2a	2a	2a oja
2b	2b	2b noja
3a	3a	3a oikea
3b	3b	3b oikoa
3c	3c	3c soikea
4a	4a	4a poimia
4b	4b	4b poimija
4c	4c	4c poimiva
5a	5a	5a tanssia
5b	5b	5b tanssija
5c	5c	5c tanssiva
5d	5d	5d tanssijatar

Ääntämisharjoitus 13 a

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu sanat ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

muta	tuli	saari
mutta	tuuli	sääri
muuta	tulli	-----
mutaa	tuulee	väärin
muuttaa	tulee	vaari
-----	-----	-----
tiellä	väri	vuori
teillä	veri	vyöry
teellä	viri	-----
-----	-----	vakaa
savu	tuo	vaaka
sävy	työ	vakava
-----	-----	
palo	savi	
pallo	saavi	
-----	-----	
kuka	tapa	
kukka	tappaa	
kukkaa	tapaa	

Ääntämisharjoitus 13 b

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu sanat ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

taakka	palata	kuilu
takka	pelata	kiulu
takana	pelätä	-----
-----	-----	koulu
sata	veli	kuola
sataa	väli	-----
saattaa	-----	peili
-----	kypärä	pieli
tili	kupera	-----
tiili	-----	paino
tilli	suu	piano
-----	syy	
täällä	-----	
tällä	Janne	
-----	jänne	
kinos	Jenni	
kinnas		
kannas		

Ääntämisharjoitus 14 a

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu virkkeet ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

- 1) On yö. Öinen maisema peittyi hämärään, kun kuu piiloutuu pilvien taakse. Kuuluu vain pöllön huhuilu.
- 2) Tuo työ on hyödyllistä ja tuottavaa työtä.
- 3) Kuopiolaisen koulun kuoro harjoittelee huolellisesti joulukonserttiin.
- 4) Yömyöhäisellä yötyöläinen pyöräilee työstä kotiin.
- 5) Väyrynen käy täydessä autokaupassa.
- 6) Äidin vasen polvinivel on tuettu, kunnes se leikataan.
- 7) Hän matkusti häihin Hämeenlinnaan Hämeen härkätietä pitkin.
- 8) "Onpa kaunis kangas", sanoo Hannes Köngäs.
- 9) Himmeli heiluu hiljaa.
- 10) Pienen pianon pieni pianotuoli on pianon vieressä.
- 11) "Nämä rahat ovat pahan päivän vara", sanoi vauras kauppias.
- 12) Kärpänen surisee hiljaa ja lentää huoneessa.

Ääntämisharjoitus 14 b

Harjoitellaan suomen kielen äänteiden lausumista.

Ohje: Opiskelija lausuu virkkeet ja opettaja kirjoittaa kuulemansa kalvolle. Opiskelija pystyy heti näkemään, milloin hänen ääntämisessään on korjattavaa. Opiskelija harjoittelee niiden sanojen lausumista, jotka hän lausui väärin, ja opettaja korjaa ne kalvolle.

- 1) Työpöydällä on pyöreä kynäteline.
- 2) Töykeän öykkäriin käytös pöyristyttää.
- 3) Ämpäri on äyräitä myöten täynnä.
- 4) Äidillä oli lääkekaapissa vain häviävän vähäinen määrä närästyslääkettä.
- 5) Vuoden luontokuvassa on kuovi.
- 6) Suomiset istuvat tuolla puolella ja Vuoret puolestaan tällä.
- 7) Hälinä häiritsee hiukan Heliä.
- 8) ”Uusi teräskirves oli kallis ostos”, kertoo mies.
- 9) Ulkona sataa ja tuulee. Jukka saattaa silti juosta iltalenkin, jos Mika tulee hänen mukaansa. Jukka soittaa ja kuulee, että Mika pääsee mukaan. Pian Jukka odottaa Mikaa pihalla katoksen alla.
- 10) On kevät. Valkovuokot kukkivat. Lapset lähtevät ulos. Ilma on lämmin ja ohut takki riittää.
- 11) Kari harrastaa pyöräilyä. Torstaisin hän ajaa aina pitkän kierroksen: kymmenen kilometriä.
- 12) Anssin kassi on valmis kisamatkaa varten. Hän menee kerran kuussa bussilla Vaasaan, koska osallistuu siellä sulkapalloturnaukseen.

Tavut sekaisin. Harjoitus 15 a

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 ki tak	1	takki
2 ki lak	2	lakki
3 vi hui	3	huivi
4 sut hou	4	housut
5 kä ken	5	kenkä
6 ka suk	6	sukka
7 ta pai	7	paita
8 su tos	8	tossu
9 me ha	9	hame
10 pas saa	10	saapas
11 ki turk	11	turkki
12 kä ne si	12	käsine
13 pu ro se	13	pusero
14 le ki nin	14	leninki

Keskustellaan sanoista, opettaja voi piirtää kuvan selventämään sanaa.

Tavut sekaisin. Harjoitus 15 b

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana, tarvittaessa piirretään myös kuva.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 o na me	1	omena
2 pää nä ry	2	päärynä
3 sit na ruu	3	sitruuna
4 ba ni naa	4	banaani
5 man ka sik	5	mansikka
6 ka tik mus	6	mustikka
7 ka luk puo	7	puolukka
8 ka juo luk	8	juolukka
9 del va ma	9	vadelma
10 lo kar pa	10	karpalo
11 pork na ka	11	porkkana
12 ti to maat	12	tomaatti
13 tii re si	13	retiisi
14 na ru pe	14	peruna

Keskustellaan sanoista, mitä ruokia voidaan valmistaa hedelmistä, vihanneksista jne.

Tavut sekaisin. Harjoitus 16

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana, tarvittaessa piirretään myös kuva.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 kiek ko jää	1	jääkiekko
2 lo pal ka jal	2	jalkapallo
3 lo pal to len	3	lentopallo
4 ka sul lo pal	4	sulkapallo
5 ka pi su juok	5	pikajuoksu
6 tus nis suun	6	suunnistus
7 ri ko lo pal	7	koripallo
8 get te rin	8	ringette
9 to hiih	9	hiihto
10 lu te luis	10	luistelu
11 ly kä ve	11	kävely
12 ti uin	12	uinti
13 tus rat sas	13	ratsastus
14 si tans pa kil	14	kilpatanssi

Keskustellaan sanoista, mitä harrastuksia kukin haluaisi harrastaa.

Visuaalinen harjoitus 17 a

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 ki__a	1	kissa
2 ka__i	2	kassi
3 ki__a	3	kisa
4 pa__o	4	pallo
5 ti__i	5	tili
6 ti__i	6	tili
7 pa__o	7	palo
8 ma__o	8	matto
9 ma__o	9	mato
10 ku__a	10	kukka
11 la__i	11	lakki
12 ku__a	12	kuka
13 su__a	13	sukka
14 la__i	14	laki

Visuaalinen harjoitus 17 b

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 sa__i	1	sali
2 r__su	2	ruusu
3 mär__ä	3	märkä
4 kar__u	4	karhu
5 kan__o	5	kanto
6 kin__u	6	kinkku
7 s__li	7	siili
8 hi__vi	8	hirvi
9 p__he	9	pyyhe
10 ko__i	10	kokki
11 jä__e	11	jäte
12 ver__o	12	verkko
13 tur__i	13	turkki
14 pur__i	14	purkki

Visuaalinen harjoitus 17 c

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 ka__a	1	kana
2 ka__u	2	kannu
3 jä__is	3	jänis
4 pa__u	4	pannu
5 ky__si	5	kynsi
6 so__i	6	sonni
7 rä__i	7	ränni
8 ve__e	8	vene
9 ri__e	9	rinne
10 hei__ä	10	heinä
11 ky__ys	11	kynnys
12 ra__ta	12	ranta
13 ky__ä	13	kynä
14 ko__e	14	kone

Visuaalinen harjoitus 17 d

Tavoite: Sanellaan sana, joka tunnistetaan näkö- ja kuulohavainnon perusteella. Kirjoitetaan sana.

Nimi: _____

Taita paperi

Kuuntele:	Kirjoita:	Tarkista
1 ku__i	1	kumi
2 ka__pa	2	kampa
3 si__a	3	sima
4 re__i	4	remmi
5 la__as	5	lammas
6 mu__o	6	mummo
7 a__e	7	amme
8 sa__al	8	sammal
9 lu__i	9	lumi
10 mä__i	10	mämmi
11 ha__e	11	hame
12 kol__e	12	kolme
13 ha__as	13	hammas
14 ru__pu	14	rumpu

Sanaerotteluharjoitus 18 a

Tavoite: Etsi alla olevasta tekstistä sanat. Merkitse sanaraja pystyviivalla.

Nimi: _____

minäasunkerrostalossa

tässäasunnossaonkaksihuonettajakeittiö

ikkunastanäkeevihreänmetsän

pihallaonlastenhiekkalaatikko

pidänpolkupyörälläajamisesta

sateellakäytänbussia

teenystävillenihyväaruokaa

illallakatsontelevisiota

katsonauringonlaskuaparvekkeelta

aamullaheräänlintujenlauluun

Sanaerotteluharjoitus 18 b

Tavoite: Etsi alla olevasta tekstistä sanat. Merkitse sanaraja pystyviivalla.

Nimi: _____

päätintehdäjuoksulenkinviimesunnuntaina

laitoinvanhatlenkkitosutjalkaan

aurinkolämmittisyksyistärinnettä

hölkkäsinpururataaylösjaalas

eräässämäessäkompastuinjakaaduin

urheiluhousuniolivataivankurassa

nousinylösjayritinjatkaajuoksua

muttatoisestatossustaoliirronnutpohja

tossuolitäysinkäyttökelvoton

likaisenajaväsyneenäselviydyinkotiin

Lause-erotteluharjoitus 19 a

Tavoite: Etsi alla olevasta tekstistä lauseet. Merkitse pisteet ja isot alkukirjaimet.

Nimi: _____

Minä asun kerrostalossa tässä asunnossa on
kaksi huonetta ja keittiö ikkunasta näkee
vihreän metsän pihalla on lasten hiekkalaatikko
pidän polkupyörällä ajamisesta sateella käytän
bussia teen ystävilleni hyvää ruokaa illalla
katson televisiota katson auringonlaskua
parvekkeelta aamulla herään lintujen lauluun

Lause-erotteluharjoitus 19 b

Tavoite: Etsi alla olevasta tekstistä lauseet. Merkitse pisteet ja isot alkukirjaimet.

Nimi: _____

Päätin tehdä juoksulenkin viime sunnuntaina
laitoin vanhat lenkkitosut jalkaan aurinko
lämmitti syksyistä rinnettä hölkkäsin pururataa
ylös ja alas eräässä mäessä kompastuin ja
kaaduin urheiluhousuni olivat aivan kurassa
nousin ylös ja yritin jatkaa juoksua mutta
toisesta tossusta oli irronnut pohja tossu oli
täysin käyttökelvoton likaisena ja väsyneenä
selviydyin kotiin

ISBN 951-96942-7-7 (sid.)
ISBN 951-96942-8-5 (PDF)